

Onderzoeksdatabepalingen van publieke financiers van Nederlands universitair onderzoek

Een overzicht door Maarten van Bentum, Henk van den Hoogen en Leon Osinski voor de Masterclass Research Data Management in Nederland (Maastricht, 3/4-04-2014), stand van zaken 1 april 2014.

Inleiding¹

Financiering van wetenschappelijke onderzoek in Nederland kan langs 2 assen weergegeven worden: de bron of herkomst van de financiering en de bestemming van de uitgaven.

Wat de bron of herkomst betreft kan onderscheiden worden tussen publieke en private financiering. Publiek is financiering door de (rijks)overheid (waaronder de EU), privaat is financiering door het bedrijfsleven en door private non-profit fondsen. Verder kunnen publieke uitgaven voor onderzoek onderscheiden worden in directe uitgaven (vaste bijdragen aan instellingen, subsidies) en indirecte uitgaven (financiering door middel van fiscale instrumenten als WBSO en RDA). Aan de indirecte uitgaven aan onderzoek door de overheid wordt hier geen aandacht besteed.

Wat de financieringsbestemming betreft kan een onderscheid gemaakt worden tussen universiteiten, niet-universitaire publieke onderzoeksinstituten en bedrijfsleven.

Beperkingen van de rapportage

Deze rapportage gaat over de onderzoeksdatabepalingen van financiers van wetenschappelijk onderzoek. De rapportage kent 2 beperkingen, een met betrekking tot de herkomst en een met betrekking tot de bestemming van de financiering. Wat het eerste betreft, beperkt de beschrijving zich tot *publieke* en *publiek-private* financiering. Het bedrijfsleven als financier van onderzoek² wordt dus buiten beschouwing gelaten, behalve waar het optreedt als medefinancier van publiek gefinancierd onderzoek. Met betrekking tot de financieringsbestemming, beperkt de rapportage zich tot het *universitaire* onderzoek. Niet-universitaire, (gedeeltelijk) publiek gefinancierde onderzoeksinstituten als de NWO-instituten³, TNO⁴ en de (Grote)⁵ Technologische Topinstituten⁶ worden dus buiten beschouwing gelaten.

¹ Zie voor gedetailleerde (financiële) gegevens over onderzoekfinanciering in Nederland en financiering van universitair onderzoek:

- Steen, J. van, [Totale onderzoekfinanciering 2011-2017](#) (Rathenau Instituut, mei 2013) ;
- Steen, J. van, [Totale investeringen in wetenschap en innovatie 2012-2018](#) (Rathenau Instituut, maart 2014) ;
- Chiong Meza, C., [De Nederlandse universiteiten: feiten en cijfers 2012](#) (Rathenau instituut, april 2012) ;
- Dalen, R. van et al. [Public funding of science: an international comparison](#) (CPB, 2014) ;
- Hertog, P. den e.a. (december 2012), [Wetenschap, technologie en innovatie indicatoren 2012](#) (Dialogic | NIFU | CWTS, december 2012) ;
- Website De Nederlandse wetenschap (Rathenau Instituut): <http://www.rathenau.nl/web-specials/de-nederlandse-wetenschap.html>

² Zie voor gegevens van R&D-uitgaven van Nederlandse bedrijven: <http://www.technischweekblad.nl/Uploads/2013/4/09-TW14-15-Tabellen.pdf>.

³ Zie voor financiële gegevens over NWO en NWO-instituten: <http://www.rathenau.nl/nc/web-specials/de-nederlandse-wetenschap/organisaties/nwo-en-nwo-instituten.html> en de verwijzing bij voetnoot 2

Wat de financieringsbron van universitair onderzoek betreft is het gebruikelijk te spreken van 1^e, 2^e en 3^e geldstroom. 1^e Geldstroom is financiering door de rijksoverheid (voor het grootste deel afkomstig van het Ministerie van OCW en voor een beperkt deel van het Ministerie van EZ), 2^e geldstroom is financiering door NWO, STW en ZonMw terwijl bij de 3^e geldstroom de bronnen zijn de EU, private non-profit fondsen en (co-)financiering door het bedrijfsleven.

In onderstaande tabel zijn de onderzoeksdatabelingen van de 1^e, 2^e en 3^e geldstroomfinanciers van het universitaire onderzoek samengevat.

Onderzoeksfinancier	Onderzoeksdatabelingen
Eerste geldstroom (rijksoverheid)	
Ministerie OCW (onderzoekcomponent universitaire onderzoeksfinanciering)	<p>1. De Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening “Gepresenteerde informatie is controleerbaar. Als onderzoeksresultaten openbaar worden gemaakt, blijkt duidelijk waar de gegevens en de conclusies op zijn gebaseerd, waaraan ze zijn ontleend en waar ze te controleren zijn. <i>Uitwerking</i> III.1 Onderzoek moet gerepliceerd kunnen worden om de juistheid ervan te testen. De keuze van de onderzoeksvraag, de opzet van het onderzoek, de keuze van de gehanteerde methode en verwijzing naar geraadpleegde bronnen is nauwkeurig gedocumenteerd. III.2 De kwaliteit van dataverzameling, data-invoer, dataopslag en dataverwerking wordt goed bewaakt. Goede verslaglegging van alle stappen en controle op de uitvoering is noodzakelijk (labjournaals, voortgangsrapportages, documentatie van afspraken en beslissingen enz.). III.3 De bewaartermijn van ruwe onderzoeksgegevens is minimaal 5 jaar. Deze gegevens worden op aanvraag ter beschikking gesteld aan andere wetenschapsbeoefenaren. III.4 Ruwe onderzoeksgegevens worden zodanig gearchiveerd dat deze te allen tijde met een minimum aan tijd en handelen kunnen worden geraadpleegd. III.5 Bij al het onderwijsmateriaal, ook bij mondelinge informatieoverdracht, wordt de herkomst of de bron daarvan vermeld.”⁷</p> <p>2. Standard Evaluation Protocol 2015 – 2021 (VSNU, KNAW, NWO) “The assessment committee considers the research unit’s policy on research integrity and the way in which violations of such integrity are prevented. It is interested in how the unit deals with research data, data management and integrity, and in the extent to which an independent and critical pursuit of science is made possible within the unit. The assessment committee bases its assessment on how the research unit itself</p>

⁴ Zie voor financiële gegevens over TNO: <http://www.rathenau.nl/nc/web-specials/de-nederlandse-wetenschap/organisaties/tno.html> en de verwijzing bij voetnoot 2

⁵ Zie voor financiële gegevens van de Grote Technologische Topinstellingen: <http://www.rathenau.nl/nc/web-specials/de-nederlandse-wetenschap/organisaties/gtis.html> en de verwijzing bij voetnoot 2

⁶ Zie voor een overzicht van de Technologische Topinstellingen: <http://www.rathenau.nl/nc/web-specials/de-nederlandse-wetenschap/organisaties/ttis-en-mtis.html> en de verwijzing bij voetnoot 2

⁷ De Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening (VSNU, 2004, herziening 2012)

[http://www.vsnv.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Code_wetenschapsbeoefening_2004_\(2012\).pdf](http://www.vsnv.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Code_wetenschapsbeoefening_2004_(2012).pdf), p. 4-5

	describes its internal research culture. The research unit undergoing assessment responds to a number of questions in the self-assessment, described in the format provided in Appendix D. The unit should use these questions to reflect on its own data management practices, the level of internal research integrity, and the transparency of its research culture.” ⁸
Tweede geldstroom (rijksoverheid)	
NWO ⁹	<p>NWO regeling subsidies (vanaf mei 2011)</p> <p>“29. Bij databestanden worden NWO en de kennisinstelling waar het onderzoek is uitgevoerd, tezamen beschouwd als de ‘producent van de databank’ zoals bedoeld in de Databankenwet.</p> <p>30. Door aanvaarding van een subsidie voor onderzoek dat resulteert in auteursrechtelijk werk en/of databanken, geeft de auteursrechtelijke respectievelijk de producent van de databank(en) toestemming voor het volgende:</p> <p>NWO kan ter bevordering van de kennisoverdracht van onderzoeksresultaten nadere voorwaarden stellen aan de auteursrechten en de extractierechten op databanken die in het kader van het onderzoek worden gecreëerd. Databanken met bijbehorende toelichting worden in elk geval op door NWO aan te geven wijze beschikbaar gesteld voor gebruik ten behoeve van verder wetenschappelijk onderzoek. De binnen een onderzoeksproject verzamelde gegevens dienen daarom goed en toegankelijk te worden gedocumenteerd en opgeslagen.”</p>
ZonMw ¹⁰	<p>Algemene subsidie-bepalingen ZonMw</p> <p>“Artikel 20 Databestanden</p> <p>1. Bij databestanden worden ZonMw en de subsidieontvanger, tezamen beschouwd als de ‘producent van de databank’ zoals bedoeld in de Databankenwet.</p> <p>2. De subsidieontvanger stelt een datamanagementplan op. In dit plan geeft de subsidieontvanger aan hoe data worden gedeeld, wanneer de data aan derden beschikbaar worden gesteld en de wijze waarop de data toegankelijk worden gemaakt. Dit plan wordt ter goedkeuring aan ZonMw voorgelegd.</p> <p>3. Databanken met bijbehorende toelichting worden in elk geval op door ZonMw aan te geven wijze beschikbaar gesteld voor gebruik ten behoeve van verder wetenschappelijk onderzoek. De binnen een project verzamelde gegevens dienen daarom volgens de geldende standaarden en toegankelijk te worden gedocumenteerd en opgeslagen.”¹¹</p>
STW ¹²	<p>STW Algemene voorwaarden</p> <p>“Definities, 27. Resultaten: alle uitvindingen, uitkomsten, materialen, methodes, processen, producten, programma’s, software, vindingen of ontdekkingen die binnen een project worden gegenereerd alsmede de intellectuele eigendomsrechten daarop en know-how.</p> <p>Artikel 7.2. Resultaten die vatbaar zijn voor intellectuele eigendomsrechten zijn gezamenlijk eigendom van STW en de begunstigde.</p> <p>Artikel 7.4. De projectleider informeert STW onmiddellijk indien er resultaten worden gegenereerd die in aanmerking komen voor bescherming door een octrooi...</p>

⁸ Standard evaluation protocol 2015-2021: protocol for research assessments in the Netherlands (VSNU, KNAW, NOW, 21 maart 2014), http://www.vsnu.nl/files/documenten/Nieuwsberichten/SEP_2015-2021.pdf, p. 9

⁹ NWO-regeling subsidies (NWO, mei 2011, versie 22 januari 2014), <http://www.nwo.nl/documents/nwo/juridisch/regeling-subsidieverlening-nwo>, p. 19

¹⁰ Algemene subsidiebepalingen ZonMw : geldend per 1 juli 2013, http://www.zonmw.nl/fileadmin/documenten/Corporate/Algemene-subsidiebepalingen-ZonMw_per_1_juli_2013.pdf, p. 10

¹¹ Zie ook: Toegang tot data: vraag en antwoord, <http://www.zonmw.nl/nl/programmas/programma-detail/toegang-tot-data-ttdata/vraag-en-antwoord/>

¹² STW Algemene voorwaarden (versie 1 maart 2014), <http://stw.nl/sites/stw.nl/files/mediabank/Algemene%20financieringsvoorwaarden%20NED.pdf>

	<p><i>Artikel 8.9.</i> Voor iedere licentie geldt het volgende: (...) de resultaten kunnen voor niet-commercieel onderzoek en onderwijs door de begunstigde worden gebruikt;</p> <p><i>Artikel 10.1.</i> Alle partijen zullen gedurende het project de resultaten geheimhouden en niet aan derden verstrekken. Deze verplichting tot geheimhouding is niet van toepassing voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ resultaten die worden openbaargemaakt in een publicatie conform dit artikel 10 <p><i>Artikel 10.2.</i> De projectleider legt een beoogde publicatie minimaal 30 dagen voorafgaand aan de beoogde openbaarmaking daarvan voor aan STW</p> <p><i>Artikel 10.3.</i> STW legt de publicatie vervolgens voor aan de gebruikers in de gebruikerscommissie en verzoekt hen binnen dertig dagen aan STW te laten weten of de publicatie naar hun oordeel een octrooieerbare vinding bevat en/of er utilisatiemogelijkheden zijn.</p> <p><i>Artikel 10.4.</i> STW laat schriftelijk binnen dertig dagen nadat de publicatie aan STW is voorgelegd aan de projectleider weten of er bezwaar is tegen de publicatie. In geval er geen bezwaar is gemaakt binnen de hiervoor genoemde termijn, mag de projectleider de publicatie openbaar maken. STW kan besluiten ingeval van bezwaar de publicatie maximaal negen maanden op te schorten. STW neemt het besluit hierover na overleg met de projectleider.”</p>
Derde geldstroom	
EU	<p>Horizon 2020 Grant agreement, article 29¹³</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ “... the beneficiary <i>must aim</i> to deposit at the same time the research data needed to validate the results presented in the deposited scientific publications, ideally into a data repository.” [p. 7, italics mine] ▪ “... the notion of ‘publication’ increasingly includes the data underpinning the publication and results presented (...) This data is needed to validate the results presented (...) Beneficiaries are also invited to grant open access to this data, but there is no obligation to do so.” [p. 7] <p>Open research data pilot¹⁴</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ “... aims to improve and maximise access to and re-use of research data generated by projects for the benefit of society and the economy.” ▪ “Regarding the digital research data (...), the beneficiaries <i>must</i>: deposit in a research data repository and take measures to make it possible (...) to access, mine, exploit, reproduce, and disseminate – free of charge for any user (...) the data ... [p. 3, italics mine] ▪ Two types of data: data underlying publications and other data as indicated by researchers in DMPs [raw data or curated data not directly attributable to a publication] ▪ “Participating projects will be required to develop a data Management Plan (DMP), in which they will specify what data will be open.” [p. 2] ▪ “Projects may opt out of the pilot to allow for the protection of intellectual property or personal data; in view of security concerns; (...)” ▪ “As an exception, the beneficiaries do not have to ensure open access to specific parts of their research data...” [p. 4] <p>Structuurfondsen (EFRO, ESF, Cohesiefonds), Interreg Databepalingen Horizon 2020 zijn niet van toepassing [mondellinge mededeling]</p>
Bedrijven (contract-onderzoek)	<p>TU/e, 3TU.Federatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij rechtstreekse financiering publicatie- en intellectuele-eigendomsrechten (IPR) vastgelegd in frame-overeenkomst: gebruikslicentie

¹³ Horizon 2020 Guidelines on open access to scientific publications and research data in Horizon 2020 (version 1.0, 11 December 2013):

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

¹⁴ Ibid (voetnoot 10) en Horizon 2020 Guidelines on data management in Horizon 2020 (version 1.0, 11 December 2013):

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf

	<p>projectresultaten voor bedrijf ; universiteit gebruikslicentie projectresultaten voor onderzoeks- en onderwijsdoeleinden ; toestemming vragen voor publicaties</p> <ul style="list-style-type: none"> • In geval van gezamenlijke financiering met STW gelden de voorwaarden van STW (zie hierboven)
Collectebus-fondsen ¹⁵	<p>AIDSfonds¹⁶ Indien sprake is van privacygevoelige, geheime of vertrouwelijke gegevens dienen door de Organisatie bij publicatie de nodige beperkingen in acht te worden genomen</p> <p>Alzheimer Nederland¹⁷ Subsidievoorwaarden niet online</p> <p>Diabetes Fonds¹⁸ Het Diabetes Fonds hecht grote waarde aan regelmatig structureel overleg tussen onderzoekers en de uitwisseling van onderzoeksdata en expertise. Daarom dienen de verschillende onderzoekers binnen een programmasubsidie minstens iedere zes maanden bijeen te komen.</p> <p>Epilepsie Fonds¹⁹ Geen vermelding</p> <p>Fonds Psychische Gezondheid²⁰ Geen vermelding</p> <p>Stichting Meedoen Mogelijk maken: Fonds Verstandelijk Gehandicapten²¹ Subsidievoorwaarden niet online</p> <p>Hersenstichting Nederland²² Indien sprake is van geheime of vertrouwelijke gegevens m.b.t. tot het onderzoeksproject neemt de Hersenstichting bij publicatie de vereiste beperkingen in acht.</p> <p>Johanna Kinderfonds²³ Geen vermelding</p> <p>KNCV Tuberculose Fonds²⁴ Subsidieert geen wetenschappelijk onderzoek</p> <p>KWF Kankerbestrijding²⁵ De projectleider en/of het onderzoeksinstituut zal te allen tijde handelen in overeenstemming met de eisen die de Wet Bescherming</p>

¹⁵ Zie voor een overzicht van collectebusfondsen (leden Samenwerkende Gezondheidsfondsen): <http://www.gezondheidsfondsen.nl/leden-sgf.aspx>

¹⁶ Bepalingen Overeenkomst Financiële Bijdrage Projecten: http://www.aidsfonds.nl/uploads/af_subsidievoorwaarden.pdf

¹⁷ <http://www.alzheimer-nederland.nl/>

¹⁸ Algemene subsidievoorwaarden Diabetes Fonds: http://www.diabetesfonds.nl/sites/default/files/AlgSubsidievoorwden2013_0.pdf

¹⁹ Algemene voorwaarden verbonden aan subsidieverlening wetenschappelijk onderzoek door het Nationaal Epilepsie fonds: http://www.epilepsiefonds.nl/documenten/subsidievoorwaarden_2011.pdf

²⁰ Subsidievoorwaarden Fonds Psychische Gezondheid: <http://www.psychischegezondheid.nl/dynamic/media/1/files/Subsidievoorwaarden.pdf>

²¹ <http://www.fondsverstandelijkgehandicapten.nl/>

²² Subsidieprocedures en subsidievoorwaarden Hersenstichting Nederland: http://wetenschap.hersenstichting.nl/dynamics/modules/SFIL0200/view.php?fil_Id=23

²³ <http://www.johannakinderfonds.nl/index.php/indienen-aanvraag/wetenschappelijk-onderzoek>

²⁴ <http://www.tuberculose.nl/>

²⁵ Algemene Subsidievoorwaarden KWF Kankerbestrijding 2013: <http://www.kwf.nl/SiteCollectionDocuments/Algemene%20Subsidievoorwaarden%202013.pdf>

	<p>Persoonsgegevens stelt ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en privacy van betrokkenen bij het project. Deze verplichting strekt zich tevens uit tot de persoonlijke gegevens die worden ontvangen van derden.</p> <p>Longfonds (voorheen Astma Fonds)²⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien sprake is van geheime of vertrouwelijke gegevens dienen bij publicatie de nodige beperkingen in acht te worden genomen door zowel de subsidiegever als de subsidienemer. Hiermee wordt bedoeld: geen vrije verspreiding van die vertrouwelijke gegevens in welke vorm dan ook. De informatie kan op aanvraag worden verstrekt door de organisatie die de gegevens geheim/vertrouwelijk wil houden. • Middels aanvaarding van een subsidie voor onderzoek dat resulteert in auteursrechtelijk werk en/of databanken, geeft de (Organisatie van de) auteursrechthebbende respectievelijk de producent van de databank(en) toestemming voor het volgende: "Het Longfonds kan ter bevordering van de kennisoverdracht van onderzoeksresultaten nadere voorwaarden stellen omtrent de auteursrechten en eigendomsrechten op databanken die in het kader van het onderzoek worden gecreëerd. Databanken met bijbehorende toelichting worden in elk geval - dus ook in geval hierop geen eigendomsrechten van het Longfonds rusten - op door het Longfonds aan te geven wijze beschikbaar gesteld voor gebruik door andere wetenschappelijk onderzoekers." Het Longfonds kan dus nadere eisen stellen aan het beschikbaar stellen van gegevensverzamelingen ten behoeve van een intensiever en efficiënter gebruik van deze gegevens. <p>Maag Lever Darm Stichting²⁷</p> <p>Geen vermelding</p> <p>Nederlandse Brandwonden Stichting²⁸</p> <p>Geen vermelding</p> <p>Nederlandse Cystic Fibrosis Stichting²⁹</p> <p>Subsidievoorwaarden niet online</p> <p>Nederlandse Hartstichting³⁰</p> <p>De Hartstichting gaat ervan uit dat u en uw medewerkers zich aan de volgende gedragscodes houden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, herziene versie 2012 • de Code Goed Gebruik; herziene versie 2011 (onderzoek met lichaamsmateriaal) • de Gedragscode Gezondheidsonderzoek; april 2004 (onderzoek met patiëntengegevens) <p>Nierstichting Nederland³¹</p> <p>Geen vermelding</p> <p>Prinses Beatrix Spierfonds³²</p> <p>Geen vermelding</p> <p>Reumafonds³³</p>
--	---

²⁶ Toekenningsvoorwaarden 2013 Longfonds: <http://research.longfonds.nl/sites/default/files/2013%20-%20Toekenningsvoorwaarden%20consortia.pdf>

²⁷ Subsidievoorwaarden 2014: <http://www.mlds.nl/upload/Image/WO/Subsidievoorwaarden%20MLDS%20Focus%20Projects%202014.pdf>

²⁸ Algemene subsidievoorwaarden Nederlandse Brandwonden Stichting 2013: http://brandwondenstichting.nl/wp-content/uploads/2013/08/Algemene_subsidievoorwaarden_2013_versie_13.1.11.pdf

²⁹ <http://www.ncfs.nl>

³⁰ Toelichting dr. E. Dekker-programma Hartstichting Clinical Established Investigator 2014: <https://www.hartstichting.nl/downloads/toelichting-cie>

³¹ Subsidievoorwaarden Nierstichting Nederland: <http://www.nierstichting.nl/asset/voor-professionals/subsidies/informatie-en-voorwaarden/subsidievoorwaarden-1-1-13.pdf>

³² Stichting Prinses Beatrix Spierfonds Subsidievoorwaarden wetenschappelijk onderzoek 2013-2014: https://subsidieportaal.spierfonds.nl/downloads/Reguliere_ronde/Algemene_subsidievoorwaarden_reguliere_ronde_2014.pdf

	Geen vermelding Stichting Meedoen Mogelijk Maken: Revalidatiefonds ³⁴ Subsidievoorwaarden niet online Stichting MS Research ³⁵ Geen vermelding
--	--

³³ Voorwaarden onderzoeksfinanciering 2014: http://www.reumafonds.nl/_sana_/handlers/getfile.ashx/8eb2ab97-58cb-4350-8ce8-5543cb4c9f14/2014_voorwaarden_projectfinanciering.pdf

³⁴ <http://www.revalidatiefonds.nl/>

³⁵ Algemene richtlijnen subsidie wetenschappelijk onderzoek Pilot projecten:
http://msresearch.nl/sites/msresearch.nl/files/files/MS%20Research_alg%20richtlijnen%20subs%20aanvr%20pilotprojecten_april%202014.pdf